
В.Я. Швець

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ МІСТА

Центром основного економічного потенціалу й генератором розвитку країни є міста, які в умовах адаптивного самоврядування забезпечують високу якість життя, мають агломераційний ефект стимулювання розвитку економіки на основі інновацій.

Забезпечення позитивної динаміки в галузях соціального й господарського комплексу промислового міста можливе шляхом системного вдосконалення форм і методів регулювання його економіки, створення сприятливих умов для притоку інвестицій.

Для цього необхідно оцінити як інвестиційний, так і економічний потенціал міста і, виходячи з цієї оцінки, використати найбільш прийнятні інвестиційні джерела для кожного конкретного проекту як іноземні, так і внутрішні.

Що являє собою економічний потенціал Дніпродзержинська?

Спочатку про Дніпропетровську область. Це той регіон України, який входить до трійки національних економічних “клондайків”, де можливе ефективне використання мільйонних інвестицій.

Дніпродзержинськ, як відомо, – один з найкрупніших промислових центрів області та України. Він має розвинуту промислову й ринкову інфраструктуру. Сьогодні промисловість міста – це понад п’ятдесят великих промислових підприємств, 2 тис. підприємств малого і середнього бізнесу. Річний обсяг промислового виробництва складає більш як 840 млн дол. США (4,5 млрд грн), що у розрахунку на одного мешканця у 3,7 раза перевищує загальнодержавний рівень.

У межах Дніпропетровської області обсяг промислової продукції міста становить 14 %, у загальнодержавному – 2 %.

Середній рівень заробітної плати по місту – 657 грн, що перевищує відповідний показник по Україні на 26 %. Це свідчить про достатньо високу платоспроможність населення.

Тепер що стосується залучення інвестицій.

Потреба в інвестиціях, на нашу думку, висуває перед їх потенційними одержувачами дві проблеми:

- навчитися залучати капітали;
- вміти ці капітали ефективно використовувати.

Однак механізм залучення, порядок раціонального використання і гарантованого повернення інвестицій поки що не відповідає сучасним вимогам. Інформація, наведена в табл.1, свідчить про різке скорочення інвестицій в основний капітал економіки Дніпродзержинська.

У 1995 р. обсяг капіталовкладень у порівнянні з 1990 р. зменшився в 1,5 раза, в 1998 р. – у 2,1 раза, в 2000 р. – в 2,2 раза.

У 2001 р. спостерігається підвищення обсягів інвестування в економіку міста, (118% від обсягів 2000 р.). Але цей процес не було закріплено, і в 2002 р. обсяги інвестицій в основний капітал скоротилися і склали лише 39,5 % від рівня 1990 р.

Таблиця 1

**Інвестиції в основний капітал по галузях
економіки м. Дніпродзержинська**

(у порівняльних цінах)

Показник	1990		1995		1998		2000		2001		2002	
	млн грн	відсоток до 1990 р.	млн грн	відсоток до 1990 р.	млн грн	відсоток до 1990 р.	млн грн	відсоток до 1990 р.	млн грн	відсоток до 1990 р.	млн грн	відсоток до 1990 р.
Усього	129,0	100	88,0	68,2	62,0	48,1	60,0	46,5	71,0	55,0	51,0	39,5
Промисловість	71,3	100	74,3	104,2	48,9	68,6	48,5	68,0	65,1	91,3	45,6	64,0
Будівництво	3,3	100	0,6	0,18	—	—	—	—	—	—	—	—
Транспорт	0,7	100	—	—	—	—	0,3	42,9	—	—	—	—
Зв'язок	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Торгівля і громадське харчування	0,7	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Житлово- комунальне господарство	53,0	100	13,1	25,0	13,1	25,0	11,2	21,1	5,4	10,2	5,4	10,2

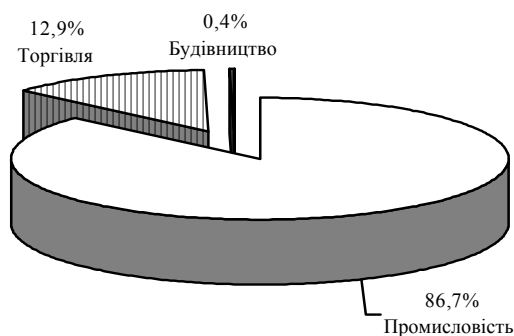
Таке негативне становище щодо інвестування економіки міста було спричинене різким падінням обсягів інвестицій у будівництво, транспорт, житлово-комунальне господарство та об'єкти соціально-культурного призначення.

Згідно з Програмою соціально-економічного розвитку міста інвестиції в основний капітал по м.Дніпродзержинську в 2003 р. становили 66 млн грн, а прогнозні показники на 2004 р. очікуються на рівні 84 млн грн. Тобто нам вдалося змінити ситуацію на краще. І цю динаміку підтверджують дані трьох останніх років.

Стосовно іноземних інвестицій слід зазначити, що сьогодні в економіку міста уже вкладено іноземних інвестицій на суму понад 10 млн дол. США. З кожним роком все більше наших підприємств працюють з іноземними інвесторами. Серед них промислові підприємства:

- ВАТ “Дніпроцемент” – 6,8 млн дол. США;
- ВАТ “ДКХЗ” і ВАТ “Баглійкокс” – 1,6 млн дол. США;
- ВАТ “Фосфат” – 500 тис. дол. США.

Структуру іноземних інвестицій в економіці міста показано на рисунку:

Рисунок. Іноземні інвестиції в економіку міста за підсумками 2003 р. за видами економічної діяльності

Безумовно, подолання негативних тенденцій і активізація притоку іноземних інвестицій та інвестиційної діяльності промислових підприємств – це результат змістовної політики обласної державної адміністрації.

Її зусилля були спрямовані не тільки на підвищення інвестиційної привабливості всього регіону, а й кожного міста і підприємства, які визначають “обличчя” Дніпропетровської області в цілому.

Тепер про найголовніше, тобто про інвестиційний капітал. Як відомо, джерела інвестиційного капіталу можна об’єднати у дві групи. Це:

- власні джерела;
- сторонні джерела.

І теорія, а головне, наша дійсність, вже довели, що основними джерелами фінансування розвитку на даний момент є власні кошти підприємств. Важливе місце у складі цих джерел посідає прибуток, на частку якого у країнах з розвинутою ринковою економікою припадає близько 30% всіх поточних і капітальних витрат підприємств.

У регіоні, як і в Україні в цілому, має місце зниження обсягів інвестицій підприємствами та організаціями, тому що інвестування свого розвитку вони змушені здійснювати у кризових умовах, коли відволікання дефіцитних фінансових коштів негативно впливає на поточну роботу цих підприємств. У той же час потреба в інвестиціях зростає у зв’язку з необхідністю постійного оновлення виробництва.

Частина прибутку в структурі фінансових ресурсів, починаючи з 1990 р., безперервно зменшувалась, що було обумовлено падінням обсягів виробництва, зростанням собівартості продукції та збитковості.

Незадовільні результати господарювання обумовили появу значної кількості збиткових підприємств. Майже 47 % від загальної кількості підприємств м. Дніпродзержинська в 2002 р. мали збитки від основної діяльності. Інформація, наведена в табл. 2, дозволяє відзначити тенденцію до зменшення чисельності збиткових підприємств в останні роки. У 2003 р. частка збиткових підприємств знизилась до 32 %.

Одним з елементів капіталоутворення є кошти амортизаційних фондів, які дають можливість повністю використати інноваційний потенціал. В економічно розвинутих країнах амортизаційні відрахування є основним джерелом інвестиційного фінансування і складають до 40 % обсягу капітальних витрат підприємств.

У нас цей показник дорівнює 10–15%. Амортизаційні важелі подолання інвестиційної кризи залучаються недостатньо. Руйнування системи амортизації спричинило прямі втрати 40 % потенційних капіталовкладень. Недосконалість та часта зміна законодавства призвели до того, що сьогодні обсяги амортизаційних відрахувань недостатні не лише для розширеного відтворення основних фондів, але навіть для простого.

Як один з прикладів невідповідності узаконених норм бухгалтерського та податкового обліку можна навести конкретну ситуацію, що склалася на комунальному підприємстві КАТП-042802. Це підприємство, що займається санітарним очищенням міста, отримало за рахунок міського бюджету 13 одиниць рухомого складу (смітєвозів та бульдозерів). Але

згідно з чинним законодавством воно не має права нараховувати амортизацію на безоплатно одержані основні засоби, оскільки відповідно до ст. 8.1.2. Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” амортизації підлягають лише витрати на придбання основних фондів для власного виробничого використання.

Таблиця 2

Збиткові підприємства й організації по галузях економіки м. Дніпродзержинська

Показник	1990		1995		1998		2000		2001		2002	
	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн	Відсоток до загальної чисельності підприємств і організацій	Сума збитків, млн грн
Усього	3,3	13,9	30,7	103,9	53,2	255,5	61,2	221,4	51,7	172,2	46,8	154,5
Промисловість	10,7	13,9	12,5	101,7	48,9	245,9	61,2	136,0	54,0	123,4	59,7	120,5
Будівництво	—	—	10,3	0,4	45,5	3,2	64,0	7,8	46,3	3,6	47,5	11,8
Транспорт	—	—	55,6	0,9	75,0	2,4	100,0	10,6	76,7	30,9	52,5	7,8
Зв'язок	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Торгівля і громадське харчування	—	—	51,9	0,9	67,0	2,4	63,8	4,6	50,0	8,4	42,8	7,9
Житлово-комунальне господарство	—	—	14,3	0,0	—	—	100,0	59,4	—	—	—	—

Тобто необхідна гнучка система амортизації, яка забезпечувала б кожному підприємству найбільш привабливий для нього режим відновлення основного капіталу.

Новим додатковим джерелом фінансування інвестиційних програм можуть стати і кошти з фондів облігаційних позик міста. Метою останніх є залучення вільних вітчизняних і зарубіжних капіталів у міські інвестиційні програми та їх ефективне використання, що забезпечить розвиток міської інфраструктури, збільшення зайнятості й розширення податкової бази бюджету.

При цьому адміністрація міста може визначати основні напрямки інвестиційно-позикового процесу, приймати рішення про випуск міських позик, здійснювати загальне керівництво інвестиційно-позиковим процесом і контролювати надходження і витрачання інвестиційних ресурсів. Масштаби позикового фінансування здатні значною мірою усунути існуючий дефіцит коштів, необхідних для модернізації, реконструкції і розвитку міського господарства.

Я зупинився лише на деяких напрямках, реалізація яких, як нам здається, сприятиме утворенню додаткових фінансових ресурсів для їх подальшого інвестування в економіку міста.